

सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा कक्षा ८
पाठ्यवस्तु विभाजन २०८३

एकाइ	पाठ	अध्यापन गराउनु पर्ने
एकाइ एक : हामी र हाम्रो समाज	पाठ १ : विकास र नेपाल	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : विकासका पूर्वाधार	
	पाठ ३ : सङ्घीय राज्यको अवधारणा	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : स्थानीय, प्रादेशिक र सङ्घीय सरकार	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ५ : मेरो प्रदेश पुनरावलोकन	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ दुई : हाम्रो मानव मूल्य मान्यता	पाठ १ : हाम्रा आदर्श व्यवहार	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : नेपालमा प्रचलित सामाजिक परम्परा र प्रचलन	
	पाठ ३ : नेपालमा जातिगत परम्परा र संस्कार	
	पाठ ४ : हाम्रा धार्मिक एवम सांस्कृतिक क्रियाकलाप	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ५ : विविधतामा एकता	तेस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ६ : नेपालमा सामाजिक सद्भाव, सहिष्णुता र एकता	
पाठ ७ : नेपालका राष्ट्रिय सम्पदाहरू		
	पाठ ८ : अन्तर्राष्ट्रिय व्यक्तित्वहरू	प्रि-बी.एल.ई.
	पाठ ९ : स्काउट र अनुशासन	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ तीन : नागरिक चेतना, कर्तव्य र अधिकार	पाठ १ : संविधानको परिचय	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : सङ्घीय संसद्	
	पाठ ३ : सङ्घीय सरकार	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : न्यायपालिका	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ५ : समावेशीकरण	
पाठ ६ : लोकतान्त्रिक गणतन्त्र		
	पाठ ७ : सुशासन	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ चार : सामाजिक समस्या र विकृतिहरू	पाठ १ : सामाजिक विकृति अन्त्य गरौं	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : सामाजिक समस्या	
	पाठ ३ : सामाजिक विकृति र समस्या समाधानका उपाय	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : सामाजिक समस्या र अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घसंस्थाको भूमिका	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ५ : द्वन्द्व व्यवस्थापन पुनरावलोकन	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ पाँच : हाम्रो विगत	पाठ १ : नेपाल शब्दको अर्थ र उत्पत्ति	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : प्राचीन नेपाल : आर्थिक र सामाजिक अवस्था	
	पाठ ३ : काठमाडौं उपत्यकाको सभ्यता	
	पाठ ४ : हाम्रा वीर सहिद	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ५ : लोकतान्त्रिक गणतन्त्र र यसका उपलब्धिहरू	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ६ : ग्रीस र रोमको सभ्यता	
	पाठ ७ : सिन्धु उपत्यकाको सभ्यता	
पाठ ८ : पुनर्जागरण र यसको प्रभाव		
	पुनरावलोकन	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ छ : हाम्रो आर्थिक क्रियाकलाप	पाठ १ : मौद्रिक कारोबार	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : नेपालका वित्तीय संस्थाहरू	
	पाठ ३ : नेपालमा पर्यटन	दोस्रो त्रैमासिक

		परीक्षा
	पाठ ४ : वैदेशिक व्यापार	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ५ : वैदेशिक रोजगारी	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ सात : हाम्रो पृथ्वी	पाठ १ : पृथ्वीको दैनिक र वार्षिक गति पाठ २ : मौसम र हावापानी पाठ ७ : नक्सा तथा प्रयोगात्मक कार्य	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ३ : जलवायु परिवर्तन पाठ ४ : नेपालका छिमेकी देशहरू	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ५ : सार्क राष्ट्रहरू र नेपाल	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ६ : विपत व्यवस्थापन	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ आठ : जनसङ्ख्या र यसको व्यवस्थापन	पाठ १ : जनसङ्ख्या परिवर्तनका निर्धारक तत्वहरू	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : नेपालको जनसङ्ख्या	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ३ : नेपालको जनसङ्ख्याको वितरण र जनघनत्व	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ४ : नेपालमा बसाइँसराइ	प्रि-बी.एल.ई.
एकाइ नौ : अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध, समसामयिक घटना र सूचना प्रविधि	पाठ १ : कूटनीतिक नियोग	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : विमस्टेक र नेपाल	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ३ : संयुक्त राष्ट्रसङ्घ	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ४ : साइबर अपराध पाठ ५ : समसामयिक घटना पुनरावलोकन	प्रि-बी.एल.ई.

- विषय शिक्षकले कुनै निश्चित प्रकाशनको पाठ्यपुस्तकमा मात्र भर नपरी प्रत्येक पाठ अध्यापन गराउनु पूर्व पाठक्रमद्वारा निर्दिष्ट सिकाइ उपलब्धी तथा मूल्याङ्कन विधि अध्ययन गरी सोही अनुसार गर्ने गराउने
- विभिन्न प्रकाशनगृहका फरक फरक पाठ्यपुस्तक प्रयोग गरेता पनि माथि उल्लेखित पाठहरू अध्यापन गराउँदा पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट गरेका विषयवस्तुका बारेमा विद्यार्थीहरूलाई अनिवार्य बोध गराउनु पर्नेछ । यो पाठ्यवस्तु विभाजन गर्दा कक्षा ८ को बी.एल.ई. र कक्षा १० को एस.ई.ई. परीक्षालाई मध्यनजर राखी पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको (ज.शि.सा.के. लि. बाट प्रकाशीत) पाठ्यपुस्तकलाई आधार मानिएको छ । अन्य कुनै सान्दर्भिक अतिरिक्त पाठहरू भएमा विषय शिक्षकले स्वयम् अध्यापन गराउनु पर्नेछ ।
- अनुमानित घण्टी विषय शिक्षकले आफ्नो अनुकूलता, नियमित कक्षालाई बाधा पुऱ्याउन सक्ने परिस्थितिहरू एवम् विद्यार्थीहरूको सिकाइ उपलब्धि / प्रभावकारीता हेरेर स्वयम् समायोजन गर्नुपर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाको सन्दर्भमा सोधिने प्रश्नहरूको संख्या, प्रकार र क्षेत्रका बारेमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तय गरेको विशिष्टकरण तालिका अध्ययन गरी विद्यार्थीहरूलाई निरन्तर अभिमुखिकरण गराउनुपर्नेछ ।
- पहिलेका त्रैमासिक परीक्षाहरूमा अध्यापन गराइसकिएका वा विविध समसामयिक विषयवस्तुहरू समेत हरेक प्रश्नपत्रमा समावेस गर्नुपर्नेछ ।

सामाजिक अध्ययन कक्षा ९

पाठ्यवस्तु विभाजन २०८३

एकाइ	पाठ	अध्यापन गराउनु पर्ने
एकाइ एक : हामी र हाम्रो समाज (८ घण्टा)	पाठ १ : समाज विकास पाठ २ : समाज विकासका चरण	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ३ : समाज वर्गीकरणका आधार	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : जीवन पद्धतिको आधारमा समाजको वर्गीकरण	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ५ : समाजका आधारभूत तत्व	वार्षिक परीक्षा
एकाइ दुई : विकास र विकासका पूर्वाधार (१० घण्टा)	पाठ १ : विकासको अवधारणा र पूर्वसर्त	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : विकासको पूर्वाधार : शिक्षा, स्वास्थ्य र सञ्चार पाठ ३ : विकासको पूर्वाधार : विद्युत र खानेपानी	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ३ : विकासको पूर्वाधार : यातायात र जनशक्ति पाठ ४ : परम्परागत ज्ञान, सिप र प्रविधि	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ५ : स्थानीय स्तरमा विकास प्रस्ताव तर्जुमा	वार्षिक परीक्षा
एकाइ तीन : हाम्रा सामाजिक मूल्य र मान्यता (१४ घण्टा)	पाठ १ : नेपालमा प्रचलित धर्म पाठ २ : मानव मूल्य र यसको महत्व	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ३ : नेपाली चित्रकला पाठ ४ : नेपाली मूर्तिकला पाठ ५ : नेपाली वास्तुकला	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ६ : धार्मिक सहिष्णुता र धर्म निरपेक्षता पाठ ७ : समानुभूति र सहयोग पाठ ८ : शान्ति संस्कृति	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ९ : हाम्रा राष्ट्रिय विभूति पाठ १० : राष्ट्रिय व्यक्तित्व	वार्षिक परीक्षा
एकाइ चार : सामाजिक समस्या र समाधान (१२ घण्टा)	पाठ १ : सामाजिक समस्याको पहिचान पाठ २ : सामाजिक सुधारमा स्थानीय सङ्घसंस्था	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ३ : सामाजिक सुधारमा राष्ट्रिय सङ्घसंस्थाको भूमिका	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : सामाजिक समस्या समाधानका मौलिक अभ्यास पुनरावलोकन	तेस्रो त्रैमासिक वार्षिक परीक्षा
एकाइ पाँच : नागरिक चेतना (१८ घण्टा)	पाठ १ : संविधानको परिचय पाठ २ : संवैधानिक विकासक्रम पाठ ३ : संविधान सभा र वर्तमान संविधान	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ४ : मौलिक हक पाठ ५ : नागरिक पहिचान	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ६ : नागरिक कर्तव्य पाठ ७ : सुशासन पाठ ८ : लोकतान्त्रिक आचरण	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ९ : नागरिक समाज पाठ १० : राष्ट्र र राष्ट्रियता	वार्षिक परीक्षा
एकाइ छ : हाम्रो पृथ्वी (१८ घण्टा)	पाठ १ : अक्षांश र देशान्तर पाठ २ : नेपालको धरातलीय स्वरूप पाठ ६ : नक्सा कार्य	पहिलो त्रैमासिक

	पाठ ७ : एसिया : भौगोलिक र प्राकृतिक वातावरण पाठ ८ : एसिया : आर्थिक क्रियाकलाप र सामाजिक जीवन	
	पाठ ३ : नेपालको हावापानी पाठ ९ : युरोप : भौगोलिक तथा प्राकृतिक वातावरण पाठ १० : युरोप : आर्थिक र सामाजिक जनजीवन पाठ ४ : नेपालको प्राकृतिक वनस्पति	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ११ : अस्ट्रेलिया : भौगोलिक र प्राकृतिक वातावरण पाठ १२ : अस्ट्रेलिया : आर्थिक क्रियाकलाप र सामाजिक जीवन	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ५ : नेपालमा खनिज र जलस्रोत पाठ १३ : विपत्	वार्षिक परीक्षा
एकाइ सात : हाम्रो विगत (१४ घण्टा)	पाठ १ : ऐतिहासिक स्रोत पाठ २ : शाक्यवंशीय इतिहास	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ३ : नेपालको एकीकरण : कारण र प्रभाव	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : नेपाल अङ्ग्रेज युद्ध : कारण र प्रभाव पाठ ५ : नेपाल अङ्ग्रेज युद्धमा वीरवीरङ्गानाहरूको योगदान	तेस्रो त्रैमासिक
	पाठ ६ : राणा शासनको उदय र अन्त्यका कारण पाठ ७ : राणाशासनको आर्थिक सामाजिक प्रभाव	वार्षिक परीक्षा
एकाइ आठ : आर्थिक क्रियाकलाप (१५ घण्टा)	पाठ १ : कृषि पाठ २ : परम्परागत र आधुनिक कृषि प्रणाली	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ३ : उद्योग पाठ ४ : व्यापार	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ५ : नेपालमा व्यापार विविधीकरण र बजारीकरण पाठ ६ : श्रम, रोजगार र उद्यमशीलता	तेस्रो त्रैमासिक वार्षिक परीक्षा
एकाइ नौ : हाम्रो अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध र सहयोग (११ घण्टा)	पाठ १ : नेपालका मित्र राष्ट्र र संस्था पाठ २ : संयुक्त राष्ट्र सङ्घ र नेपाल पाठ ३ : क्षेत्रिय सङ्गठन र नेपाल	पहिलो त्रैमासिक दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : सूचना तथा सञ्चार प्रविधि पाठ ५ : समसामयिक घटना र यसको प्रभाव	तेस्रो त्रैमासिक वार्षिक परीक्षा
एकाइ दस : जनसङ्ख्या र यसको व्यवस्थापन (८ घण्टा)	पाठ १ : जनसाङ्ख्यिक तत्व पाठ २ : नेपालमा जनसङ्ख्या परिवर्तनमा प्रभाव पार्ने तत्व पाठ ३ : नेपालमा बसाइँसराइका कारण र असर पाठ ४ : जनसङ्ख्या वृद्धिका कारण र असर पाठ ५ : जनसङ्ख्या व्यवस्थापन पाठ ६ : पारिवारिक स्वास्थ्य र हेरचाह	पहिलो त्रैमासिक दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा तेस्रो त्रैमासिक वार्षिक परीक्षा

नोट :

- विषय शिक्षकले कुनै निश्चित प्रकाशनको पाठ्यपुस्तकमा मात्र भर नपरी प्रत्येक पाठ अध्यापन गराउनु पूर्व पाठकमद्वारा निर्दिष्ट सिकाइ उपलब्धी तथा मूल्याङ्कन विधि अध्ययन गरी सोही अनुसार गर्ने गराउने
- विभिन्न प्रकाशनगृहका फरक फरक पाठ्यपुस्तक प्रयोग गरेता पनि माथि उल्लेखित पाठहरू अध्यापन गराउँदा पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट गरेका विषयवस्तुका बारेमा विद्यार्थीहरूलाई अनिवार्य बोध गराउनु पर्नेछ । यो विभाजनमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको (ज.शि.सा.के. लि. बाट प्रकाशीत) पाठ्यपुस्तकलाई आधार मानिएको छ । अन्य कुनै सान्दर्भिक अतिरिक्त पाठहरू भएमा विषय शिक्षकले स्वयम् अध्यापन गराउनु पर्नेछ ।
- अनुमानित घण्टी विषय शिक्षकले आफ्नो अनुकूलता, नियमित कक्षलाई बाधा पुऱ्याउन सक्ने परिस्थितिहरू एवम् विद्यार्थीहरूको सिकाइ उपलब्धि /प्रभावकारीता हेरेर स्वयम् समायोजन गर्नुपर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाको सन्दर्भमा सोधिने प्रश्नहरूको संख्या, प्रकार र क्षेत्रका बारेमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तय गरेको विशिष्टिकरण तालिका अध्ययन गरी विद्यार्थीहरूलाई निरन्तर अभिमुखिकरण गराउनुपर्नेछ ।
- पहिलेका त्रैमासिक परीक्षाहरूमा अध्यापन गराइसकिएका वा विविध समसामयिक विषयवस्तुहरू समेत हरेक प्रश्नपत्रमा समावेस गर्नुपर्नेछ ।

सामाजिक अध्ययन कक्षा १०

पाठ्यवस्तु विभाजन २०८३

एकाइ	पाठ/शीर्षक	अध्यापन गराउनु पर्ने
एकाइ एक : हामी र हाम्रो समाज	पाठ १ : सामाजिकीकरण	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : हाम्रा पहिचान	
	पाठ ३ : विविधतामा एकता	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : हाम्रा राष्ट्रिय गौरव	
	पुनरावलोकन	अन्तिम परीक्षा
एकाइ दुई : विकास र विकासका पूर्वाधार	पाठ १ : मानव विकास सूचकाङ्क	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : दिगो विकास	
	पाठ ३ : नेपालमा सङ्घीयता	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू	
	पुनरावलोकन	अन्तिम परीक्षा
एकाइ तीन : हाम्रा सामाजिक मूल्य र मान्यता	पाठ १ : हाम्रा राष्ट्रिय सम्पदा	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : हाम्रा लोकगीत	
	पाठ ३ : नेपाली लोकबाजा	
	पाठ ४ : हाम्रा लोक तथा शास्त्रीय नृत्य	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ५ : हाम्रा राष्ट्रिय दिवसहरू	
	पाठ ६ : अन्तर्राष्ट्रिय व्यक्तित्वहरू	
	पाठ ७ : विश्वबन्धुत्व र मानवता	अन्तिम परीक्षा
	पाठ ८ : हाम्रो सामाजिक दायित्व	
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.
एकाइ चार : सामाजिक समस्या र समाधान	पाठ १ : मानव बेचबिखन एक गम्भीर सामाजिक समस्या	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : यौन विकृति र विसङ्गति	
	पाठ ३ : घरेलु हिंसा	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ४ : सामाजिक विकृतिका रूपमा भ्रष्टाचार	
	पाठ ५ : अन्धविश्वास हटाऔं	
	पाठ ६ : सामाजिक समस्याको पहिचान र समाधान सिप	अन्तिम परीक्षा
	पाठ ७ : सामाजिक समस्या समाधानमा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घसंस्थाको भूमिका	
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.
एकाइ पाँच : नागरिक चेतना	पाठ १ : व्यवस्थापिका	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : सङ्घीय कार्यपालिका	
	पाठ ३ : न्यायपालिका	
	पाठ ४ : राजनीतिक दल	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ५ : निर्वाचन प्रक्रिया र नागरिकको भूमिका	
	पाठ ६ : मानव अधिकार	
	पाठ ७ : मानव अधिकार संरक्षणमा सङ्घसंस्थाको भूमिका	अन्तिम
	पाठ ८ : उपभोक्ता अधिकार	
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.
एकाइ छ : हाम्रो पृथ्वी	पाठ १ : हावापानीमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ २ : विश्वका हावापानीका प्रकारहरू	
	पाठ ३ : उष्ण मण्डल	
	पाठ ७ : उत्तर अमेरिका महादेश	
	पाठ ११ : नक्सा कार्य	
	पाठ १२ : नक्सासम्बन्धी आधुनिक प्रविधि	
	पाठ ४ : समशीतोष्ण मण्डल	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ५ : शीत प्रदेश	
पाठ ६ : विश्वको हावापानी : धरातलीय विविधता र प्रभाव		
पाठ ८ : दक्षिण अमेरिका महादेश		

	पाठ ९ : अफ्रिका महादेश	
	पाठ १० : प्राकृतिक प्रकोप : भूकम्प	अन्तिम परीक्षा
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.
एकाइ सात : हाम्रो विगत	पाठ १ : वि.सं. २००७ सालको क्रान्ति र दिल्ली सम्झौता पाठ २ : प्रजातान्त्रिक व्यवस्थाको एक दशक (वि.सं. २००७ देखि २०१७) पाठ ३ : वि.सं. २०१७ देखि २०४६ सम्मका राजनीतिक घटनाहरू पाठ ४ : वि.सं. २०४६ देखि वि.सं. २०६३ सम्मका प्रमुख राजनीतिक घटनाहरू	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ५ : वि.सं. २०६३ देखि २०७९ सम्मका राजनीतिक घटनाक्रम पाठ ६ : प्रथम विश्वयुद्ध : कारण र घटनाक्रम पाठ ७ : प्रथम विश्वयुद्धका परिणाम पाठ १० : स्थानीय क्षेत्रका ऐतिहासिक स्थलको पहिचान र संरक्षण	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ८ : दोस्रो विश्वयुद्ध र यसका कारण पाठ ९ : दोस्रो विश्वयुद्धका परिणाम र नेपालको भूमिका	अन्तिम परीक्षा
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.
एकाइ आठ : आर्थिक क्रियाकलाप	पाठ १ : उर्जा र विकास पाठ २ : पर्यटन प्रवर्धन पाठ ३ : रोजगारी	पहिलो त्रैमासिक
	पाठ ७ : बचत र बिमा पाठ ४ : वित्तीय शिक्षा पाठ ५ : वित्तीय उपकरण पाठ ६ : सहकारी	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ८ : राजस्व पाठ ९ : आवधिक योजना	अन्तिम परीक्षा
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.
एकाइ नौ : हाम्रो अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध र सहयोग	पाठ १ : नेपालको परराष्ट्र नीति पाठ २ : संयुक्त राष्ट्र सङ्घ पाठ ३ : संयुक्त राष्ट्रसङ्घका विशिष्टीकृत संस्थाहरू पाठ ४ : विश्वव्यापीकरण र स्थानीयकरण पाठ ५ : सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	पहिलो त्रैमासिक दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा
	पाठ ६ : समसामयिक घटना	अन्तिम परीक्षा
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.
एकाइ दस : जनसङ्ख्या र यसको व्यवस्थापन	पाठ १ : नेपालको जनसङ्ख्याको आकार र वृद्धिदर पाठ २ : नेपालको जनसङ्ख्याको बनोट पाठ ३ : जनसङ्ख्याको वितरण पाठ ४ : पारिवारिक योजना र गुणस्तरीय जीवन पाठ ५ : जनसङ्ख्या र वातावरणबिचको अन्तरसम्बन्ध पाठ ६ : सामुदायिक स्वास्थ्य	पहिलो त्रैमासिक दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा अन्तिम परीक्षा
	पुनरावलोकन	प्रि-एस.ई.ई.

नोटः

- विषय शिक्षकले कुनै निश्चित प्रकाशनको पाठ्यपुस्तकमा मात्र भर नपरी प्रत्येक पाठ अध्यापन गराउनु पूर्व पाठक्रमद्वारा निर्दिष्ट सिकाइ उपलब्धी तथा मूल्याङ्कन विधि अध्ययन गरी सोही अनुसार गर्ने गराउने
- विभिन्न प्रकाशनगृहका फरक फरक पाठ्यपुस्तक प्रयोग गरेता पनि माथि उल्लेखित पाठहरू अध्यापन गराउँदा पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट गरेका विषयवस्तुका बारेमा विद्यार्थीहरूलाई अनिवार्य बोध गराउनु पर्नेछ । यो पाठ्यवस्तु विभाजन कक्षा १० को एस.ई.ई. परीक्षालाई मध्यनजर राखी पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको (ज.शि.सा.के. लि. बाट प्रकाशीत) पाठ्यपुस्तकलाई आधार मानिएको छ । अन्य कुनै सान्दर्भिक अतिरिक्त पाठहरू भएमा विषय शिक्षकले स्वयम् अध्यापन गराउनु पर्नेछ ।

- अनुमानित घण्टी विषय शिक्षकले आफ्नो अनुकूलता, नियमित कक्षालाई बाधा पुऱ्याउन सक्ने परिस्थितिहरु एवम् विद्यार्थीहरुको सिकाइ उपलब्धि /प्रभावकारीता हेरेर स्वयम् समायोजन गर्नुपर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाको सन्दर्भमा सोधिने प्रश्नहरुको संख्या, प्रकार र क्षेत्रका बारेमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले तय गरेको विशिष्टिकरण तालिका अध्ययन गरी विद्यार्थीहरुलाई निरन्तर अभिमुखिकरण गराउनुपर्नेछ ।
- पहिलो त्रैमासिक परीक्षाहरुमा अध्यापन गराइसकिएका वा विविध समसामयिक विषयवस्तुहरु समेत अर्धवार्षिक परीक्षाको प्रश्नपत्रमा समावेस गर्नुर्नेछ भने प्रि-एस.ई.ई. परीक्षामा विशिष्टिकरण तालिका अनुसार सम्पूर्ण पाठहरुबाट प्रश्न सोधिने छ ।